

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2007

A. Το κείμενο πραγματεύεται την αξία του ανθρωπισμού σε αντιδιαστολή με τον ατομικισμό. Ενώ κατά την περίοδο της αναγέννησης και του διαφωτισμού δόθηκε προτεραιότητα στα ανθρωπιστικά γράμματα και στα ανθρώπινα δικαιώματα, ο συγγραφέας διαπιστώνει τον εκφυλισμό του ανθρωπισμού σήμερα και στην έκπτωσή του σε ατομικισμό. Ο σύγχρονος άνθρωπος, κατά τον Ντοστογιέφσκι, αδυνατεί να αντιληφθεί την εικόνα της συνύπαρξης. Ωστόσο, δύναται να υπερκεράσει την κρίση, αν απαρνηθεί τον ατομικισμό, ολοκληρωθεί ως προσωπικότητα και εξανθρωπιστεί στα πλαίσια του κοινωνικού συνόλου. Ο συγγραφέας συμπεραίνει ότι η κοινωνικοποίηση θα λειτουργήσει ως διέξοδος από τον ατομικισμό και τη μαζοποίηση και θα αποτρέψει την απανθρωποποίηση, γιατί ο ανθρωπισμός αποτελεί αδήριτη ανάγκη της εποχής μας.

B1. Ο άνθρωπος είναι συνάνθρωπος αλλιώς καταναλώνει απάνθρωπος. Πράγματι, η ανθρώπινη συμβίωση πρέπει να εδράζεται στις αρχές της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, της μέριμνας για τους αδυνάτους, προκειμένου να προάγεται τόσο ο άνθρωπος ως οντότητα, όσο και το κοινωνικό σύνολο. Αντίθετα, όταν η ανθρώπινη αξία φθίνει και η ολοκλήρωση του ανθρώπου από αυτοσκοπός μετατρέπεται σε μέσο για την επιδίωξη του κέρδους και του υλικού ευδαιμονισμού, τότε οι ανθρώπινες σχέσεις διέρχονται κρίση, παραβιάζονται κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω του πολέμου και της καταπίεσης των λαών και εκδηλώνονται φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, όπως η βία, ο ρατσισμός, και η εγκληματικότητα. Έτσι, όντας ο άνθρωπος φύσει κοινωνικό ον, κατά το χαρακτηρισμό του Αριστοτέλη, οφείλει να συνυπάρχει και να συνεργάζεται με τους συνανθρώπους του, γιατί μόνο έτσι οδηγείται στην ολοκλήρωσή του.

B2. Δύο περιπτώσεις επίκλησης στην αυθεντία είναι οι ακόλουθες:

α) η άποψη του Ντοστογιέφσκι «Όλοι στον αιώνα μας...απ' αυτούς», όπου σχολιάζεται η κρίση των ανθρωπίνων σχέσεων και η απομόνωση των ανθρώπων.

β) η θέση του Οδυσσέα Ελύτη «Το καίριο στη ζωή...υπερβεί», στην οποία επισημαίνεται η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου να οδηγηθεί στην ολοκλήρωσή του.

B3. καταστεί: γίνει
ατόπημα: σφάλμα, λάθος
υπερβεί: ξεπεράσει
αποποιηθεί: απαρνηθεί
επιταγή: χρέος, καθήκον

B4. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συχνά το α' πληθυντικό πρόσωπο που προσδίδει στο λόγο αμεσότητα, ζωντάνια και καθολικότητα. Συμπεριλαμβάνει και τον εαυτό του δηλαδή στην κατηγορία των ανθρώπων που ευθύνονται για την κοινωνική αλλοτρίωση, αναλαμβάνοντας, έτσι τις ευθύνες τις οποίες και ο ίδιος φέρει για την κρίση που διέρχεται στις μέρες μας ο ανθρωπισμός. Επιπρόσθετα, επιδιώκει να δημιουργήσει στους αναγνώστες ένα αίσθημα συλλογικής ευθύνης, ώστε να τους προβληματίσει και να τους ενεργοποιήσει, για να αναλάβουν το χρέος που τους αναλογεί.

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Άρθρο για τη σχολική εφημερίδα

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ - ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

Ακόμη και σε καιρούς δημοκρατίας, ο ανθρωπισμός έχει υποχωρήσει, διακρίσεις κάθε μορφής, όπως η ανεργία, η ελλιπής κοινωνική προστασία, η έξαρση του ρατσισμού, η ανισομερής πρόσβαση στα αγαθά της υγείας και της παιδείας παρατηρούνται στην καθημερινή ζωή. Η έξαρση του ατομικισμού και του υλιστικού ευδαιμονισμού οδήγησαν στην έλλειψη κοινωνικότητας και πνεύματος αγάπης, συντροφικότητας και σεβασμού προς το συνάνθρωπο. Το κλίμα αυτό γεννά και διαμορφώνει την αποξένωση, την ιδιοτέλεια, τον τυχοδιωκτισμό, την εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο. Απειλεί, όμως, και τη διατήρηση της τοπικής και της παγκόσμιας ειρήνης, που συνεπάγεται ενδεχόμενη καταστροφή του ανθρώπου και του πολιτισμού του, αλλά και την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος, από τη μία λόγω της μη προστασίας του, και από την άλλη λόγω

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

της αλόγιστης καταστροφής του, με συνέπεια να υποβαθμίζεται ανεπανόρθωτα η ανθρώπινη ζωή. Έτσι, λοιπόν η στροφή στον ανθρωπισμό κρίνεται ως επιτακτική αναγκαιότητα της εποχής μας.

➤ Ο ανθρωπισμός προάγει τον άνθρωπο, εξασφαλίζει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών. «Σκοπός» είναι ο ίδιος ο άνθρωπος που απολαμβάνει σωματική, οικονομική, πολιτική και πνευματική ανεξαρτησία και ακεραιότητα. Η ανθρώπινη ζωή ανάγεται σε υπέρτατη αξία, ως ύψιστο ιδανικό, που απολαμβάνουν όλοι οι άνθρωποι, υπό μόνη την ιδιότητά τους ως άνθρωποι. Ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, η ισότητα, η αξιοκρατία εξασφαλίζουν την ατομική ευημερία και θέτουν τις βάσεις για τη συλλογική ανάπτυξη και πρόοδο.

➤ Ο ανθρωπισμός στερεώνει τη δημοκρατία, διασφαλίζει την ομαλή κοινωνική οργάνωση. Η πολιτεία ρυθμίζει τους όρους της συλλογικής συμβίωσης με γνώμονα τη δικαιοσύνη, την ισότητα, την ισονομία, την αξιοκρατία, επιτρέπει τον πλουραλισμό, σέβεται και αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζει στους πολίτες της ίσες ευκαιρίες ανάδειξης, προστατεύει τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, αποτρέπει τη βία και την εκμετάλλευση των ισχυρών προς τους ασθενείς. Έτσι, απολαμβάνει εσωτερική ισορροπία και ευρυθμία, απομακρύνεται από φαινόμενα νοσηρά (βία, εγκληματικότητα, κοινωνικός ανταγωνισμός και ρατσισμός, φτώχεια...) και μέσω του συλλογικού επιτρέπει και την ανάδειξη του ατομικού καλού.

➤ Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κοινωνική δικαιοσύνη θέτουν τις βάσεις για την ευδοκίμηση των κοινωνικών αρετών, που είναι στην ουσία τους ανθρωποκεντρικές. Η αλληλεγγύη, η ομαδικότητα, η σύμπνοια σφυρηλατούν βαθιές και ουσιαστικές ανθρώπινες σχέσεις. Ο σεβασμός, η ειλικρίνεια, η εντιμότητα θεμελιώνουν την αξιοπρέπεια, την υπευθυνότητα και την ωρίμανση, οδηγούν τον άνθρωπο στην πλήρη συνειδητοποίηση, την ηθική του τελείωση. Ο συνάνθρωπος δε λογαριάζεται σαν «μέσο», αλλά ανάγεται σε συνοδοιπόρο, συνεπιβάτη στο ταξίδι της ζωής, μακριά από τον εγωισμό και το ωφελιμιστικό πνεύμα που μαστίζει την εποχή μας.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ - ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Κυρίαρχο ρόλο στην ευαισθητοποίηση και τον ανθρωπισμό διαδραματίζει η αγωγή, κυρίως στην παιδική και νεανική ηλικία. Η ολοκληρωμένη παιδεία διαθέτει ανθρωπιστικό πρόσωπο. Κοινωνικό, εφόσον συνδέεται με την πραγματικότητα και τα προβλήματα της, και ανθρωπιστικό, όταν φέρνει το νέο σε επαφή με τις αξίες του ανθρωπιστικού κινήματος. Καλλιεργεί την κρίση, αναπτύσσει τη φαντασία και προωθεί τον προβληματισμό και το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης. Αμβλύνει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα, προωθώντας το διάλογο και καταπολεμώντας το φανατισμό, το ρατσισμό και τις ιδεοληψίες.

α) Η οικογένεια είναι αυτή που θα ευαισθητοποιήσει το νέο και θα διαμορφώσει τα πρώτα θεμέλια στον ψυχικό του κόσμο. Το παιδί πρέπει να μάθει ότι υπάρχουν κανόνες, ώστε να σέβεται το συνάνθρωπό του, να αναγνωρίζει σε όλους ελευθερίες και δικαιώματα, να αγωνίζεται για περισσότερη δικαιοσύνη και ισότητα.

β) Η οργανωμένη εκπαίδευση πρέπει να ανακτήσει τον ανθρωπιστικό της ρόλο, ενισχύοντάς τον με το πνεύμα της αλληλεγγύης, η οποία οφείλει να διέπει το σύγχρονο σχολείο σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία.

Συγκεκριμένα:

➤ Οφείλει να δώσει έμφαση στις κλασικές σπουδές και στα διδάγματα του ανθρωπισμού και να γαλουχήσει τους νέους με ηθικές αξίες και ιδανικά.

➤ Παράλληλα, οφείλει -μέσα από το μάθημα της ιστορίας κυρίως- να περιορίσει τις φανατικές ιδεολογίες, το χωρισμό των λαών και των πολιτισμών σε ανώτερους ή κατώτερους. Με αυτόν τον τρόπο θα καλλιεργηθεί η κατανόηση και η ανεκτικότητα, η ευαισθητοποίηση απέναντι στο συνάνθρωπο, απέναντι στο διαφορετικό.

➤ Η σπουδή των κοινωνιολογικών επιστημών διευκολύνει την ομαλή κοινωνικοποίηση των νέων και την εξοικείωσή τους με τους κανόνες της κοινωνικής αγωγής και συμπεριφοράς.

➤ Το δημοκρατικό σχολείο είναι ένα φιλελεύθερο σχολείο, που αναγνωρίζει, σέβεται και προστατεύει τη διαφορετικότητα, όπως αυτή εκφράζεται, που επιτρέπει και μάλιστα ενθαρρύνει την απόκλιση και την ιδιαιτερότητα στους μαθητές του, που αναγνωρίζει την ισότητα των ευκαιριών, την αξιοκρατία, τη δίκαιη και αμερόληπτη αντιμετώπιση των νέων, που προωθεί το διάλογο, τη γόνιμη και ουσιαστική αμφισβήτηση κτλ.

➤ Η ανανέωση των διδακτικών μεθόδων θα πρέπει να πορευτεί παράλληλα με την εφαρμογή των σύγχρονων παιδαγωγικών συστημάτων. Η μάθηση πρέπει να πάψει να είναι δασκαλοκεντρική, αφού προτεραιότητα γίνεται ο μαθητής και η δράση του μέσα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

- Το εκπαιδευτικό προσωπικό χρειάζεται να διαθέτει και ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση, ώστε να κατανοεί αληθινά τους νέους, να μπορεί να τους αντιμετωπίζει ως μονάδες, ως προσωπικότητες με διαφορετικές ανάγκες και επιθυμίες για να μπορεί και να τους βοηθήσει πραγματικά.
- Το σχολείο πρέπει να δημιουργεί στους μαθητές αίσθημα οικειότητας, φιλική διάθεση και θετική σκέψη. Χώροι ανοιχτοί, που επιτρέπουν την ελευθερία δράσης και κίνησης του μαθητή, χώροι που υποστηρίζουν την πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα των νέων, αίθουσες με οπτικοακουστικά μέσα, σπουδαστήρια, βιβλιοθήκες, γυμναστήρια, χώροι για εφαρμογές των διαφόρων ειδών επιστημών κ.τ.λ. βοηθούν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας και του δυναμικού των νέων.
- Με το θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων ο νέος έρχεται σε επαφή με τις αξίες της Δημοκρατίας (συμμετοχή, συνεργασία, σεβασμός στη διαφορετική άποψη).
- Με τις ανταλλαγές μαθητών ανάμεσα σε χώρες με διαφορετικό πολιτισμό, αμβλύνονται οι αντιπαλότητες και αναπτύσσεται η αίσθηση της οικουμενικότητας, με αποτέλεσμα η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση να δείχνει το θετικό της πρόσωπο.
- Με τις διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνουν πολιτιστικοί φορείς και το σχολείο, οι νέοι εξοικειώνονται με το να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, ξεπερνώντας τον ατομικισμό που διακρίνει τη σύγχρονη κοινωνία.
- Ο αθλητισμός και οι αθλητικές εκδηλώσεις μεταξύ των σχολείων συμφιλώνουν τους νέους με το διαφορετικό, διδάσκουν τη συνεργασία και τη συμπροσπάθεια, το σεβασμό και την αποδοχή του αντιπάλου και διασώζουν το μήνυμα του ολυμπισμού, τη συμφιλίωση ανθρώπων και λαών.
- Η επαφή με τη φύση είτε στο ίδιο το σχολικό περιβάλλον είτε εκδρομικά συμπληρώνει τη διάπλαση του νέου, καθώς διδάσκει το μέτρο, την αρμονία και την ισορροπία, αποτραχύνει τη ζωή, ευαισθητοποιεί και εκλεπτύνει το συναίσθημα του ανθρώπου.
- Την προσπάθεια του σχολείου μπορεί να υπηρετήσει η ανανέωση και η εφαρμογή σχολικών ποινών δημοκρατικού χαρακτήρα με στόχο την ορθή διαπαιδαγώγηση (βλ. βιβλίο, ενότητα «Νόμοι-ποινές-σχολικές ποινές, σελ. 425).
- Υ)** Αρωγοί στην προσπάθεια αφύπνισης των πολιτών για την προώθηση της αξίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να σταθούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η πνευματική ηγεσία. Κοινωνικά-εθελοντικά μηνύματα, διοργάνωση εθελοντικής δράσης και εκπομπές διαλόγου που θα σπείρουν τον προβληματισμό για τις επιπτώσεις της βίας και του φανατισμού πρέπει να αποκτήσουν έδαφος σε τηλεόραση και διαδίκτυο. Βήμα λόγου πρέπει να δοθεί σε μεγάλες προσωπικότητες της διανοήσεως που έχουν αναπτύξει ανθρωπιστική και εθελοντική δραστηριότητα, ώστε να εμπνεύσουν τη νεολαία προς την πραγμάτωση των κοινωνικών αρετών και την προώθηση των ανθρωπιστικών ιδανικών.